

कलम ४ (१) (ब) (iii)

निर्णय प्रक्रियेतील पर्यवेक्षण व जबाबदारीचे उत्तरदाईत्व निश्चित करुन कार्यपध्दतीचे प्रकाशन

अ.क्र.	कामाचे स्वरुप		कालावधी दिवस	कामासाठी जबाबदार अधिकारी	अभिप्राय
1	जनतेकडून झालेल्या तक्रारींच्या निवारणासंबंधी अंतरिम उत्तर देणे	जिल्हा उपनिबंधक	7 महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
2	सहकारी संस्थांची नोंदणी	जिल्हा उपनिबंधक	२ महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
3	सहकारी संस्थांची पोटनियम दुरुस्ती	जिल्हा उपनिबंधक	२ महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
4	महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६१ चे नियम क्र.३० अन्वये निबंधकांच्या कार्यालयातील कागदपत्रांची पाहणी करणे.	जिल्हा उपनिबंधक	1 महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
5	महाराष्ट्र सहकारी संस्था १९६१ चे नियम क्रमांक ३० अन्वये निबंधकांच्या कार्यालयातील कागदपत्रांची साक्षांकित प्रत उपलब्ध करुन देणे.	जिल्हा उपनिबंधक	फी भरल्यानंतर २ महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
6	महाराष्ट्र सहकारी संस्था १९६० चे कलम ७६ अन्वये संस्थेने विशेष साधारण सभा न बोलाविल्यास अशी सभा बोलाविण्याबाबतची कार्यवाही	जिल्हा उपनिबंधक	१ महिना	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
7	महाराष्ट्र सहकारी संस्था १९६० चे कलम ७३ आय जी नुसार अविश्वास टराव पारीत करणेसाठी संचालक मंडळ सभा बोलाविणे.	जिल्हा उपनिबंधक	परिपूर्ण प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर ७ दिवस	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
8	महाराष्ट्र सहकारी संस्था १९६० चे कलम ८३ नुसार संस्थेची चौकशी करणेबाबतच्या मागणी अर्जावर कार्यवाही	जिल्हा उपनिबंधक	7 महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	
9	सहकारी संस्थामध्ये सदस्य म्हणुन नकार देण्याच्या अर्जावर अपिल दाखल झाल्यास त्याचा निर्णय देणे.	जिल्हा उपनिबंधक	३ महिने	विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई	

निर्णय प्रक्रियेतील पर्यवेक्षण व जबाबदारीचे उत्तरदायीत्व निश्चित करुन कार्यपध्दतीचे प्रकाशन

कामाचे स्वरुप :- प्रकरण निपटारा

- 1 प्रकरण कार्यालयात दाखल झाल्यावर त्यावर आवक शिक्का तारखेसह उमटविण्यात येईल.
- 2 प्रकरण हे जिल्हा उपनिबंधक यांचेकडे पाहणेसाठी जाईल.
- 3 जिल्हा उपनिबंधक प्रकरणावर योग्य ते आदेश देतील.
- 4 त्यानंतर सहाय्यक निबंधक (प्र.) यांचेकडे प्रकरण जाईल. त्यावर ते शेरे देतील.
त्यानंतर प्रकरण कार्यालय अधिक्षक यांचेकडे जाईल. कार्यालय अधिक्षक त्यावर असणान्या जिल्हा उपनिबंधक व सहाय्यक निबंधक (प्र.) यांचे आदेश विचारात घेऊन कामवाटप तक्त्याप्रमाणे संबंधीत कर्मचारी/टेबल यांचेकडे चिन्हांकित करुन आवक लिपीकाकडे प्रकरण देईल.
- 5 आवक लिपीक त्यांचेकडील नोंदणी रजिस्टर यांचेमध्ये नोंद घेऊन , ज्या कार्यविवरण नोंदवहीत/टेबल ला दिले आहे त्याकडे पाठविल.
संबंधीत क्लार्क त्याच्या कार्यविवरण नोंदवहीमध्ये नोंद घेऊन, त्याच्या कर्तव्यामध्ये नमुद केलेल्या कार्यालयीन कार्यपध्दती नियमाप्रमाणे , वरिष्ठांच्या आदेशाप्रमाणे सर्व
- 7 नियम , अधिनियम , परिपत्रके यांचा विचार करुन त्यावर टिपणीसह आवश्यकतेप्रमाणे सादर करील.

कामाचे स्वरुप - सुनावणीच्या तारखा निश्चितीची कार्यपध्दती

- 1 वैधानिक, प्रशासकीय प्रकरणामध्ये सुनावणीच्या तारखा ह्या प्रकरण विभागीय सहनिबंधक यांचेसमोर गेल्यावर त्याच्या स्वतःच्या उपलब्धतेनुसार दिल्या जातील.
- 2 अशा सुनावणीच्या तारखांची नोंद ही प्रकरणावर विभागीय सहनिबंधक स्वतः करतील.
- 3 सुनावणीच्या तारखाच्या नोटीसा/ पत्रे ही विभागीय उपनिबंधक/कार्यालय अधिक्षक यांचे स्वाक्षरीने संबंधीतांना पाठविली जातील.
सुनावणीच्या तारखेस प्राधिकरण विभागीय सहनिबंधक उपस्थित राहू शकले नाहीत तर प्रकरणातील पक्षकाराच्या सर्वमताने परंतु १५ दिवसांपेक्षा जास्त होणार नाही
- 4 अशी सुनावणीची तारीख संबंधीत लिपीक देईल व त्यास विभागीय सहनिबंधक यांची मान्यता घेणेत येईल.

कामाचे स्वरुप - सहकारी संस्था शासकीय अर्थसहाय्य

आर्थिक योजनेमध्ये मान्य झालेल्या तरतुदीनुसार विभागातील जिल्हयांना संस्था संख्येनुसार लक्षांक दिला जातो.
जिल्हयाकडून आलेले परिपुर्ण प्रस्तावाची छाननी, योजनेत असणान्या अटिचा विचार करुन केला जाते.

शासकीय अर्थसहाय्याच्या सर्वसाधारण अटी खालील प्रमाणे असतील.

- 1 संस्था खालील कालावधीचे विमाचन योग्य अधिमान भाग राज्य शासनास देईल
(क) शासनाकडून मिळालेल्या भाग भांडवल अंशदानाच्या एकूण रकमेच्या उर्वरित ५० टक्के रकमे बद्दल १० वर्षांचे विमोचन योग्य अधिमान भाग
(ख) शासनाकडून मिळालेल्या भाग भांडवल अंशदानाच्या एकूण रकमेच्या उर्वरित ५० टक्के रकमे बद्दल १५ वर्षांचे विमोचन योग्य अधिमान भाग
- 2 शासनाला दिलेल्या विमाचन योग्य अधिभाग भागांची रक्कम परत देण्यासाठी संस्था एक भाग भांडवल विमोचन राखीव निधी निर्माण करील आणि स्वतः निव्वळ नफा काढण्यापूर्वी शासनाच्या भागभांडवल अंशदानाच्या एकूण १/१५ एवढी रक्कम दरवर्षी या निधीमध्ये जमा करील
- 3 संस्था हा भागभांडवल विमोचन राखीव निधी संस्थेच्या व्यवसायामध्ये गुंतविणार नाही. विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई हे संस्थेच्या किंवा संस्थेच्या वर्गाच्या बाबतीत निदेश देतील त्या रितीने उक्त निधीची गुंतवणुक करण्यांत येईल.
- 4 शासनाने दिलेल्या भागभांडवलाची रक्कम पूर्णतः फेडल्याशिवाय संस्थेला सदस्यांच्या भाग भांडवलाची कोणतीही रक्कम परत करता येणार नाही
योग्यतेने,
(क) जेव्हा एखादा सदस्य संस्थेचे कार्यक्षेत्र कायमचे सोडून गेला असेल आणि त्यामुळे त्यांना आपले सदस्यत्व काढून घेण्याची इच्छा व्यक्त केली असेल अशा प्रकरणी आणि
(ख) जेव्हा एखादा सदस्य मृत्यु पावेल आणि त्याच्या/तिच्या कायदेशीर वारसाला ते भाग त्याच्या नावावर बदली करून नको असतील व त्या
(ग) ज्या सदस्य संस्थेचे नंतर परिसमापन झालेले असेल तिच्या बाबतीत.
- 1 परिसामापन केलेल्या संस्थेच्या परिसमापकांना (संस्थेचा) भार स्विकारल्यास परिसामापन होणारी संस्था ज्या संस्थेची सदस्य असेल त्या संस्थेकडे सदस्यत्वाचा राजीनामा पाठवतील
- 2 महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियमाच्या कलम २३ (३) च्या उपबंधास अधिन राहून परिसामापन होणारी संस्था ज्या संस्था ज्या संस्थेची सदस्य असेल त्या संस्थेने सदस्यत्वचा राजीनामा मिळाल्याच्या दिनांका पासून तीन महिन्यांच्या आंत परिसामापन होणा-या संस्थेला तिच्या भागभांडवलाची संपूर्ण रक्कम परत केले पाहिजे
- 3 परिसामापन होणा-या सदस्य संस्थेला त्याची भागभांडवलाची रक्कम परत दिल्यानंतर संस्थेने अशी परतफेड केल्याच्या दिनांकापासून दोन वर्षांच्या आंत नविन सदस्य दाखल करून घेवून किंवा यथास्ति विद्यमान संस्थाकडून त्या मर्यादेपर्यंत जादा भागभांडवल गोळा करून उक्त भागभांडवलाची रक्कम भरून काढणे आवश्यक असेल
- 4 या शर्तीवर विभागीय सहनिबंधकांची पूर्व परवानगी घेवून भागभांडवल परत करता येईल
संस्थेच्या एकूण कर्मचारी वर्ग-१० पेक्षा जास्त असेल तेव्हा संस्थेने आपल्या एकूण पदाच्या ३४ टक्के पदे ही मागासवर्गीय उमेदवारांसाठी राखून ठेवली पाहिजेत शासन निर्णय
5 सा.प.वि.क्र.बीसीसी-१०६४ तीन जे दिनांक ९ एप्रिल १९६५ मध्ये चार विशिष्ट जाती ओहेत. मागासवर्गातील या विविध विशिष्ट जातींना न्याय आणि पर्याप्त प्रतिनिधत्व देण्याच्या दृष्टीने संस्थेमध्ये मागासवर्गीय उमेदवारांना नोक-यांना देतांना हिच टक्केवारी लागू करणे आवश्यक असेल

- 5-1) मागासवर्गातील विशिष्ट जातीच्या लोकांसाठी राखून ठेवलेल्या पैकी कोणतीही पदे रिक्त असल्यास ती पदे योग्य उमेदवारांच्या अभावी, त्या जातीतील कोणत्याही उमेदवारांची नेमणूक करून भरता कामा नये ती पदे पांच वर्षांपर्यंत तशीच रिक्त ठेवल्याचे चालू ठेवले पाहिजे, मात्र कोणत्याही सेवा प्रवेशाच्या वेळी ती पदे पांच वर्षांपर्यंत तशीच रिक्त ठेवल्याचे चालू ठेवले पाहिजे, मात्र कोणत्याही सेवा प्रवेशाच्या वेळी राखीव रिक्त पदे पुढे चालू ठेवलेली रिक्त पदे मिळून एकूण रिक्त पदांच्या संख्याच्या ५० टक्केपेक्षा जास्त कामा नये. जर दोन रिक्त पदे असतील तर त्यापैकी एक राखीव रिक्त पद म्हणून मानण्यांत येऊ नये. रिक्त पदे पाच वर्षांपेक्षा अधिक काळ रिक्त ठेवण्यांच्याचे चालू ठेवण्यांत येणार नाही. या शर्तीस अधिन राहून ५० टक्केपेक्षा अतिरिक्त पदे पुढील सेवा प्रवेशापर्यंत रिक्त ठेवण्यांत येतील
- 6) संस्थेचा कार्यवाह, व्यवस्थापक किंवा दरमहा ३००/-किंवा त्यापेक्षा अधिक मूळ वेतन असणारे कर्मचारी यांची नियुक्ती करतांना सक्षम प्राधिका-यांची पूर्ण मान्यता घेणे आवश्यक असेल विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई यांना देखील संस्थेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी म्हणून योग्य अशा शासकीय अधिका-यांची नेमणूक करण्याचे अधिकार $\dagger \text{A} \text{O} \text{V} \text{C} \text{B} \text{S} \text{O}$
- 7) याबाबतील वेळोवेळी सुधारीत केलेल्या कोणत्याही शर्तीचा भंग झाल्यास विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई हे तिचे संपूर्ण भागभांडवन किंवा त्याचा भाग परत घेण्याचे अधिकार राखून ठेवत आहे
- 8) शासनाच्या भागभांडवलाचा वापर करण्यापूर्वी संस्था या शर्ती अंमलांत आणण्याच्या दृष्टीने आपल्या संबंध उपविधीमध्ये यथोचित सुधारणा करतील
- 9) लाभांश घोषित शासनास देय असलेली लाभांशांची रक्कम शासकीय कोषागारात जमा करील. लाभांश घोषित केल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आंत शासनाला लाभांश देण्यांमध्ये संस्थेने कसून केल्यास लाभांशांची परतफेड करून शासन वित्तीय निमयमाखाली वेळोवेळी विहित करील असे दंडणीय व्याज संस्थेला द्यावे लागेल. पुढील तीन महिन्यांमध्ये लाभांश आणि त्यावरील दंडणीय व्याज देण्यांमध्ये कसूर केल्यास त्या दिनांकास भाग भांडवलाची जेवढी अदत्त रक्कम देय असेल तेंवढी सर्व रक्कम वरत घेण्यांत येईल आणि अटी व शर्तीचा भंग केल्याबद्दल उक्त संस्था योग्य त्या कारवाईस पात्र ठरेल
- 10) संस्थेने यंत्र समग्री जमीन आणि अन्य मालमत्ता खरेदी केल्यावर लगेच त्यावर शासनाचा दुसरा भाग असेल आणि संस्था खालील अटी मान्य करील.
अ) विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई अगर त्यांनी नामनिर्देशन केलेली व्यक्ती यांचे मार्फत संस्थेचे सतत व समवर्ती लेखापरिक्षण करणे
ब) विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, कोकण विभाग, नवी मुंबई अगर त्यांनी नामनिर्देशन केलेली व्यक्ती यांचे मार्फत संस्थेची तपासणी घेईल
- 11) कर्ज/अनुदान मिळणारी संस्था/प्राधिकरण हे शासनाने ज्या विशिष्ट प्रयोजनासाठी अनुदान/कर्ज मंजूर केले असेल त्या प्रयोजनासाठी व शासनाने नमूद केलेल्या अवधीत खर्च करील व त्यांचे $\text{A} \text{A} \text{O} \text{V} \text{C} \text{B} \text{S} \text{O}$
- 12) अनुदानग्राही/श्रणको वरील क्र.११ च्या शर्ती पु-या केल्याबद्दल शासनाची खात्री पटावी म्हणून शासन याद्वारे असा आदेश देत आहे व अनुदानग्राही/श्रणको मान्य करीत आहे की, महालेखाकार, मुंबई/नागपूर यांना हिशोब तपासणीच्या प्रयोजनासाठी संस्थेच्या हिशोब वहया मिळण्याचा अधिकार असेल व अनुदानग्राही/श्रणको महालेखाकारास आपली कामे यथोचितरित्या पार पाडता यावीत म्हणून त्यास सर्व मदत व सोयी उपलब्ध करून देईल
- 13) मत्स्य संस्थाचे बाबतीत तिचे सभासद आपली पकडलेली मासळीची विक्री संस्थेमार्फत करतील.
- 14) मजूर सस्थाचे बाबतीत सभासदांना मिळणा-या मजुरीतून प्रत्येक रुपयामागे सहापैसे कापून घेऊन संस्था आपले भागभांडवल वाढविल
- 15) ज्या संस्थेत कर्मचा-यांची संख्या १० किंवा त्यापेक्षा जास्त आहे ती संस्था माजी सैनिकांसाठी म्हणून रिक्त पदापैकी १५ टक्के पदे राखून ठेवावी. (यामध्ये शासननिर्णय सा.प्र. वि.क्र.एस.आरव्ही-१०७१/६४५४-डी दि.२९/३/७२ नुसार राखीव असलेल्या ८० टक्के पदांचा समावेश आहे.)
- 16) शासन असा निर्देश देत आहे की, कोणत्याही विशिष्ट कॅलेंडर वर्षात तृतीय/चतुर्थ श्रेणीतील प्रत्येक वर्गातील पदांसाठी जागा राखून न ठेवता सर्व पदांना मिळून माजी सैनिकांसाठी पदे राखून ठेवणे बंधनकारक आहे.

नागरी सहकारी पतसंस्थाचे बाबतीत.

१) ज्या सभासदांचे वार्षिक उत्पन्न रु.२००० पेक्षा जास्त नाही अशा समाजात दुर्बल घटकांना संस्थेने अगोदरच्या वर्षी एकंदर कर्जाच्या ५० टक्के वाटप केले असले पाहिजे, ही अट पूर्ण न करून शकणा-या परंतु इतर अटी व पूर्ण करू शकणा-या संस्थाचाही या योजनेखाली वरील अट पुढील तीन वर्षात पूर्ण केली पाहिजे.

- 2) शासकीय भागभांडवलाची परतफेड ६ वर्षांपासून सुरु होईल आणि परतफेडीची प्रक्रिया शासकीय भागभांडवल मंजूर केलेल्या तारखेपासून दहाव्या वर्षापर्यंत पूर्ण होईल
- 3) संबंधीत संस्थेच्या व्यवस्थापक समितीवर एका प्रतिनीधीची नियुक्ती करण्याचा अधिकार जिल्हा उपनिबंधक यांना असेल
- 4) कर्जदाराने कर्जाच्या २० टक्के प्रमाणात भागधारण करण्याची तरतूद संस्थेने आपल्या पोटनियमांत केली पाहिजे किंवा अशी दुरुस्ती केली नसेल तर उपविधी दुरुस्ती करून द्यावी.

प्रथम आलेल्या परिपूर्ण प्रस्तावास अनुदान उपलब्धतेप्रमाणे मान्यता देणेत येते.

कायदा कलम ९ (संस्था नोंदणी) :-

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० मधील कलम ९ नुसार नियोजित सहकारी संस्थेची नोंदणी करणेचे अधिकार, निबंधक म्हणून या कार्यालयास असून ज्या संस्थांचे नोंदणी वेळीस कार्यक्षेत्र दोन जिल्हा किंवा त्यापेक्षा अधिक विभागापुरते आहे अशा संस्थांची नोंदणी या कायद्यात केली जाते.

नोंदणी प्रस्तावामधील कागदपत्रे पहाता ती शासनाच्या / मुख्यालयाच्या नोंदणी निकषाप्रमाणे परिपूर्ण असल्यास त्या प्रकरणी संबंधीत लिपीकाकडून टिपणी सादर करून कार्यालय अधिक्षक यांचेमार्फत विभागीय उपनिबंधक व विभागीय सहनिबंधक यांजकडून टिपणी मंजूर झालेनंतर नोंदणीबाबत जापन , नोंदणी प्रस्ताव पत्र व संस्थेने स्विकारलेले उपविधी याची नोंदणी केली जाते. प्रस्ताव दोन महिन्यांच्या मुदतीत निकाली काढणे बंधनकारक असून असा प्रस्ताव विहित मुदतीत निकाली काढता न आल्यास मुदत संपल्यानंतर १५ दिवसात अपल्याहून वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडे निर्णयासाठी सोपविला जातो.

ज्या संस्थांचे कार्यक्षेत्र विभागीय स्तरावर आहे अशा संस्थांनी व त्यांचे मंजूर उपविधीमध्ये सुध्ारणा करावयाची असल्यास तसा उपविधी प्रस्ताव सर्वसाधारण सभेत ठराव मंजूर करून नमुना पी मध्ये परिपूर्ण प्रस्ताव तयार करून या कार्यालयास संस्थेने सादर केल्यास परिपूर्ण प्रस्ताव शासन / मुख्यालय यांच्या मार्गदर्शक निकषानुसार परिपूर्ण असल्यास त्यावर संबंधीत लिपीकाकडून छाननी करून कार्यालय टिप्पणी सादर केली जाते. सदरहू टिपणी कार्यालय अधिक्षक यांचेमार्फत विभागीय उपनिबंधक , विभागीयसहनिबंधक यांची मंजूरी घेऊन सदरहू प्रस्ताव मंजूर/नामंजूर केला जातो. सदरहू प्रस्ताव दोन महिन्यांच्या मुदतीत या कार्यालयाकडून निकाली काढला जातो.

कायदा कलम ७५ (वार्षिक सर्वसाधारण सभेस मुदतवाढ)

प्रत्येक संस्थेने तीचे आर्थिक वर्षे संपल्यानंतर तीन महिन्यांच्या आंत तीच्या सर्व सभासदांची वार्षिक सर्वसाधारण सभा विहित मुदतीत बोलावली पाहिजे, परंतु काही कारणास्तव संस्थेस तीची सभा वर नमुद केलेल्या कालावधीस सभा घेणे शक्य नसल्यास अशी विभागीय कार्यक्षेत्र असलेली संस्था तीची वार्षिक सर्वसाधारण सभा घेण्यास मुदतवाढ मिळणेसाठीचा अर्ज /प्रस्ताव कार्यालयास प्राप्त झाल्यानंतर त्यावर कार्यालयीन टिपणी सादर करुन कार्यालय अधिक्षक यांचेमार्फत विभागीय उपनिबंधक, विभागीय सहनिबंधक यांची मंजूरी घेतल्यानंतर मुदतवाढीसाठी नमुद केलेली कारणे विचारात घेऊन मुदतवाढ मंजूर केली जाते वा नामंजूर केली जाते. अशी मुदत कायदयानुसार जास्तीत जास्त तीन महिन्यापर्यंत देता येते.

मात्र विनीर्दीष्ट सहकारी संस्थांचे बाबतीत तसेच नागरी सहकारी बँकेचे बाबतीत अशी वाढ देताना ती वाढ देण्याची कारणे कोणती आहेत ही बाब नमुद केली पाहिजे. या संदर्भात राज्य शासनाची पूर्व मंजूरी घेण्यासाठी संबंधीत संस्थेने सादर केलेला प्रस्ताव शासनाकडे पाठवून शासनाची मंजूरी घेऊन मुदतवाढ देण्यात येते.

कायदा कलम ७८ :-

विभागीय पातळीवर कार्यक्षेत्र असलेल्या संस्थांची समिती किंवा समीती सदस्य आपल्या कर्तव्यात कसूर करीत असेल किंवा या अधिनियमाद्वारे व उपविधीद्वारे तीला नेमून दिलेली कर्तव्य पार पाडण्यास हयगय करीत असेल किंवा तीच्यासदस्याच्या हितास बाधक अशी कोणतीही कृती करीत असेल अथवा राज्य शासनाने मंजूर केलेली सहकार विषयक धोरण किंवा विकास कार्यक्रम याची समुचितरित्या अंमलबजावणी करण्याच्या कामकाजासाठी राज्यशासनाने किंवा निबंधकाने काढलेल्या निदेशाची जाणूनबुजून अवस्था करीत असेल अन्यथा तीची किंवा त्याची कामे उच्चितरित्या आधी साक्षेपाने पार पाडीत नसेल असे या कार्यालयाचे निदर्शनास आल्यास संबंधीत संस्थांच्या संचालक मंडळ किंवा संचालकास महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम ७८ अन्वये कारणेदाखवा नोटीस देऊन त्याचे लेखी व तोंडी म्हणणे ऐकून घेतले जाते. त्यास त्या प्रमाणात सुनावणी देण्यात येते. तसेच एखादी संस्था शिखर/ फेडरल संस्थेची सभासद असल्यास त्या संस्थेचेहि म्हणणे ऐकून घेतले जाते व त्यानुसार अंन्तीम निर्णय घेऊन कारवाई करण्यात येते.

कायदा कलम १०२ (व्यवहार बंद करणे)

विभागीय कार्यक्षेत्र असलेल्या संस्थांचे कामकाज बंद झाल्यास किंवा या कार्यालयाचे कलम ८३ अन्वये केलेल्या चौकशीचे काम किंवा कलम ८४ अन्वये केलेल्या तपासणीचे काम संपल्यावर किंवा संस्थेचे हिशोब तपासणीचे अहवाल प्राप्त झाल्यावर किंवा संस्थेने काम सुरु केले नाही असे निदर्शनास आल्यास महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम १०२ खाली संस्थेचे कामकाज बंद करणेबाबत मध्यंतरीय आदेश संस्थेस देण्यात येतो. व त्यांचे म्हणणे ऐकून सदरहू आदेश एक महिन्याच्या मुदतीत नंतर कायम करण्यात येऊन संस्थेचे कामकाज बंद करण्याबाबत व तीचे येणे देणी वसूल करण्याकरीता अवसायक म्हणून नेमणूक केली जाते. सदरहू अवसायक कामकाज आढावा दर तीनमाहिस घेण्यात येऊन तसे इतिवृत्त नोंद करुन संस्थेची येणे/देणी भागविल्यानंतर आर्थिकपत्रके निरंक करुन संस्था नोंदणी रद्द केली जाते.

संस्थेची बाहेरील कर्ज मर्यादा

विभागीय कार्यक्षेत्र असलेल्या संस्थांपैकी ज्या संस्थांची बाहेरील कर्ज मर्यादा संपुष्टात आलेली आहे ती वाढवून मिळण्यासाठी प्रस्ताव सादर केल्यास प्रस्तावानुसार व संस्थेची आर्थिक पत्रके पहाता वसूल भाग भांडवल अधिक इमारत निधी अधिक राखीव निधी वजा तोटे याच्या १२ पटीपर्यंत बाहेरील कर्ज मर्यादा शर्ती व अटीस पात्र राहून वाढविता येते.

मजूर सहकारी संस्थेच्या नोंदणीस मान्यता देणेबाबत (विभागीय समिती)

मा.सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था,महाराष्ट्र राज्य,पुणे यांचेकडील परिपत्रक क्रमांक अर्थ-१/मसअ/नोंदणी/-१/८५,
दि.१९.४.१९८५ नुसार मजूर संस्था नोंदणीबाबत ठरवून दिलेले निकष व काही विशिष्ट तत्वावर हुकूम नोंदणी प्रकरणांची छाननी करण्याकरीता व पुर्व परवानगी देण्याकरीता विभागीय पातळीवर एक समिती गठीत करण्यात आली आहे ती खालील प्रमाणे.

- १) विभागीय सहनिबंधक : अध्यक्ष
- २) जिल्हा उपनिबंधक (संबंधीत जिल्हयाचे अभियंता) : सदस्य
- ३) संबंधीत मजूर जिल्हा फेडरेशनचा प्रतिनिधी : सदस्य
- ४) राज्य मजूर सहकारी संस्थांच्या संघाचा प्रतिनिधी : सदस्य

विभागातील जिल्हयाकडून मजूर सहकारी संस्थांची नोंदणी प्रकरणे प्राप्त झाल्यावर उपरोक्त समितीची सभा आयोजित करुन त्या सभेमध्ये छाननी करुन प्रकरणे/ प्रस्ताव मंजूरीसाठी सादर केली जातात. सदरहू प्रकरणी मजूर संस्था नोंदणीबाबत मुख्यालयाने ठरवून दिलेली मार्गदर्शक सूचना/ तत्वे यांचा विचार करुन समिती मजूर संस्थांना नोंदणी करणेस मान्यता देते.